

Yhden luukun lainsäädäntöhanke

HE 41/2025 vp

Talousvaliokunta

16.5.2025

Lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio
Ympäristöneuvos Seija Rantakallio
Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

HE 41/2025 – Yhden luukun lainsäädäntöhanke

- Hankkeen tarkoituksena on ollut kehittää ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa lainsäädäntöä ja edistää yhden luukun mallin toteuttamiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia
 - Esitys toteuttaa hallitusohjelman keskeistä tavoitetta vahvistaa investointiluvituksen sujuvuutta ja ennakoitavuutta Suomen kilpailuetuna vihreään siirtymään perustuvan talouskasvun edistämiseksi
 - Esitys toteuttaa myös hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan säädetään laki lupamenettelyistä yhdistämällä laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ja muita yhden luukun mallia edistäviä lakeja
- Hankkeessa on valmisteltu lainsäädäntömuutoksia, jotka liittyvät valtion aluehallintouudistuksen seurauksena tehtäviin ympäristöhallinnon muutoksiin
 - Välttämätön edellytys esitykselle on valtion Lupa- ja valvontaviraston perustaminen
- Tavoitteena on sujuvoittaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden käsittelyä ja lupamenettelyjä yhden valtakunnallisen toimivallan omaavassa Lupa- ja valvontavirastossa
- Esityksen valmistelussa on tehty laajaa yhteistyötä hallinnonalojen kesken (erit. TEM, VM, OM) sekä osallistettu muita sidosryhmiä.

Keskeiset lähtökohdat

- Tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja
 - Uudessa Lupa- ja valvontavirastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden – tämä lähtökohta näkyy myös hallituksen esityksen ehdotuksissa
 - Tehostaa luvan käsittelyä, vahvistaa asiantuntemusta, lyhentää käsittelyaikaa, lisää ennakoitavuutta ja parantaa päätösten laatua
- Yhden luukun palvelu
 - Yksi valtakunnallinen viranomainen koordinoisi ympäristöön liittyviä lupamenettelyjä, jolloin toiminnanharjoittaja voi asioida jatkossa keskeisesti vain yhden valtion ympäristöviranomaisen kanssa
 - Säännökset Lupa- ja valvontaviraston ennakollisesta ohjauksesta, yhteistyöstä ja asiantuntemuksesta muodostavat pohjan asioiden käsittelyn sujuvuudelle, yhdenmukaisuudelle ja läpinäkyvyydelle
- Valtakunnallinen toimivalta, menettelyjen yhdentäminen sekä toimintatapojen ja lainsäädännön kehittäminen
 - Yhden luukun lainsäädäntöhanke on kohdennettu Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan ja ympäristöasioiden menettelylliseen sääntelyyn – muiden viranomaisten toimivaltaan ei esitetä muutoksia

Muita kytkeytyviä hankkeita

- **Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen edistäminen (RED III)**
 - HE 42/2025: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä (jne.) > valiokuntakäsittelyssä
- **Kriittisten raaka-aineiden asetus (EU) 2024/1252 (CRMA)**
 - YmVM 14/2024 vp HE 196/2024 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/YmVM_14+2024.aspx
 - Laki hyväksytty 2025
- **Nettonollateollisuuden asetus (EU) 2024/1735 (NZIA)**
 - YmVM 3/2025 vp HE 211/2024 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/YmVM_3+2025.aspx
 - Laki hyväksytty 2025
- **Vesienhoidon ja merenhoidon järjestäminen, ympäristönsuojelulaki ja vesilaki** – sitovat vesien tilan ympäristötavoitteet ja ympäristötavoitteista poikkeaminen
 - YmVM 11/2024 vp HE 175/2024 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/YmVM_11+2024.aspx
 - Lait hyväksytty 2024
- **Rakentamislain muutos**
 - YmVM 15/2024 vp HE 101/2024 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/YmVM_15+2024.aspx
 - Laki hyväksytty 2024
- **YSL:n lupamääräysten tarkistaminen ja alueidenkäyttölaki**
- **Käynnissä**

Lupaviranomaiset vuonna 2026

Aluehallintovirasto

- Ympäristölupa
- Vesilupa
- Maa-aineslupa (osin)

ELY-keskus

- Luonnonsuojelupäätös
- YVA-menettely
- Natura-arvio
- Lupien valvonta

Lupa- ja valvontavirasto

- Ympäristölupa
- Vesilupa
- Maa-aineslupa (osin)
- Luonnonsuojelupäätös
- YVA-menettely
- Natura-arvio
- Vesienhoidon hankekohtainen poikkeus (YSL, VL lupa-asian yhteydessä)
- Valvonta

Kunta

- Ympäristölupa
- Maa-aineslupa
- Rakentaminen
- Kaavoitus

Tukes

- Kaivoslain mukaiset luvat
- Kemikaaliturvallisuuslupa

Muut

- Voimajohdot
- Lunastukset
- Ydinvoima
- jne.

E
l
i
n
v
o
i
m
a
k
e
s
k
u
k
s
e
t

Yhden luukun palvelujen hankkeen kokonaisuus

Lainsäädäntöehdotukset edellyttävät tehokasta toimeenpanoa ja digitaalisuutta

Yhden luukun lainsäädäntöhanke

- Tavoitteena edistää yhden luukun mallin toteuttamiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia ja sujuvoittaa ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä uudessa valtion aluehallinnon rakenteessa
- Lisäksi muut puhtaan siirtymän vauhdittamista ja lupamenettelyjen kehittämistä koskevat lainsäädännölliset erillistoimet ja -selvitykset

Yhden luukun toimeenpanohanke

- Tavoitteena yhden luukun palvelumallin vieminen ympäristötoimialan toimintamalleihin ja keskeisten prosessien palvelumuotoilu
- Yhteyspisteviranomaisen pilotti
- YVA-menettelyn toimeenpanon kehittäminen
- Toteutetaan yhteistyössä henkilöstön kanssa ja varmistaen sidosryhmäyhteistyö toteutuksen eri osa-alueissa
- Tiivis yhteistyö Lupa- ja valvontaviraston toimeenpanohankkeen ympäristötoimialaryhmän kanssa

Yhden luukun digitalisaation edistämistoimet

- Digitaaliset ratkaisut toteuttamaan yhden luukun toimintamallia
- Kehitetään tietovarantoja ja tietorakenteita niin, että tietojärjestelmät voisivat toimia yhdessä yhden luukun periaatteella
- Luvat ja valvonta -palvelu ympäristöllisten sähköisten asiointien asiointikanavaksi.
- Yhteistyö Lupa- ja valvontaviraston toimeenpanohankkeen tietohallintaryhmän kanssa

Viranomaisen resurssit

- Hallituksen esitykseen sisältyy eräitä ehdotuksia, joihin kohdistuu arvioituja lisämäärärahatarpeita
 - Vihreän siirtymän etusijamenettelyn jatkaminen sekä EU-säätelyyn perustuvien velvoitteiden toimeenpanoon (yhteyspisteviranomainen + EU:n strategisten hankkeiden etusija) liittyvät viranomastehtävät
- Hallituksen kehysriihessä tekemien kirjausten mukaan hallitus turvaa uuden lupaviranomaisen perustamisen yhteydessä sille riittävät resurssit:
 - Resurssitarpeet ratkaistaan nostamalla maksullisen ympäristö- ja vesitalousluvituksen kustannusvastaavuutta, jonka myötä virastolle arvioidaan kertyvän lisää maksutuloa.
 - Lupa- ja valvontaviraston aloittaessa toimintansa luvituksen toimintakyvyn, yhteyspisteviranomaisen toiminnan ja etusijamenettelyn sujuvan jatkon varmistamiseksi arvioidaan kuitenkin tarvittavan määräaikaista lisämäärärahaa erityisesti 2026–2027, mikäli kustannusvastaavuutta ei pystytä nostamaan riittävästi resurssien turvaamiseksi. Lisämäärärahan tarpeeksi on esityksessä arvioitu vuodelle 2026 4,1 miljoonaa euroa ja vuodelle 2027 5,1 miljoonaa euroa.
 - Hallitus varmistaa Lupa- ja valvontaviraston riittävät resurssit ja lisärahoituksen talousarvion yhteydessä ottaen huomioon kustannusvastaavuuden nostamisen tilanteen ja sen arvioidut vaikutukset.
 - Ympäristöministeriö arvioi Lupa- ja valvontaviraston lupamenettelyjen voimavarojen tilanteen vuoden 2027 aikana.

Vaikutukset yrityksiin ja ympäristöön

- Vaikutukset yrityksiin
 - Viranomaisten keskittämisen sekä käsittelyn yhdenmukaistamisen ja tehostamisen arvioidaan jossain määrin vähentävän yritysten kustannuksia
 - Lupa- ja valvontaviraston ennakollinen ohjaus ja yhteistyö tehostuisivat ja eri lupiin tai niiden edellyttämiin selvityksiin ja arviointeihin liittyviä tarpeita koordinoitaisiin nykyistä laajemmin
 - Otettava kuitenkin huomioon, että kehysriihen linjaus maksullisen ympäristö- ja vesitalousluvituksen kustannusvastaavuuden lupamaksujen nostamisesta lisäisi yritysten kustannuksia. Näitä vaikutuksia ei ole aikataulusta johtuen voitu tämän esityksen yhteydessä tarkemmin arvioida.
- Vaikutukset ympäristöön
 - Lupamenettelyjen osittaisella yhdenmukaistamisella ja tehostamisella ei arvioida olevan olennaisia tai välittömiä ympäristövaikutuksia
 - Lakiesityksen ehdotukset koskevat pääasiassa ympäristöasioiden käsittelyyn ja lupamenettelyihin liittyviä säännöksiä
 - Aineelliseen sääntelyyn ei esitettäisi merkittäviä muutoksia, eikä esimerkiksi lupien myöntämisen edellytyksiä muutettaisi

Keskeisten ehdotusten päälinjat

**Varmistetaan käsittelyn
yhdenmukaisuus,
sujuvuus ja
ennakoitavuus Lupa- ja
valvontavirastossa**

**Säädetään
ympäristöllisten lupien
yhteiskäsittelystä
nykyistä laajemmin**

**Tarjotaan tieto
käsittelyajoista ja
seurataan
määräaikojen
toteutumista**

**Jatketaan ja
laajennetaan vihreän
siirtymän etusijaa +
säädetään
yhteyspisteestä**

**Tiivistetään YVA-
menettelyn ja
lupamenettelyn
yhteyttä**

**Huolehditaan
päättöksenteon
asiantuntemuksesta ja
riippumattomuudesta**

Lainsäädännön rakenteelliset muutokset

- Uusi laki eräiden ympäristöllisten asioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa
 - Säädetäisiin kootusti ympäristöasioiden käsittelyn periaatteista, menettelyistä ja päätöksenteosta
- Samalla kumottaisiin kaksi lakia:
 - Laki ympäristönsuojelu- ja vesiasioden käsittelystä aluehallintovirastossa (898/2009, AVI-käsittelylaki)
 - Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019, yhteensovittamislaki)
- Päivityksiä ja useita muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön
 - Uuteen ympäristöasioiden käsittelylakiin säännöksiä em. kumottavista laeista – lisäksi uutta kokoavaa ja tarkentavaa sääntelyä menettelyistä
 - Muuhun lainsäädäntöön säännöksiä mm. lupahakemuksen ja YVA-selostuksen yhteiskuulemisesta, YVA- ja Natura-arviointien yhdentämisestä sekä tuulivoiman YVA-rajan alentamisesta
 - Digitalisaation ja viraston toimintamallien kehittäminen käynnissä – edistävät merkittäväällä tavalla lainsäädäntöön tehtävien muutosten toteutumista

Ympäristöasioiden käsittelylaki

Tiivistelmä muutoksista

- Toteuttaisi hallitusohjelman kirjauksia mm. menettelyiden yhdentämisestä, yhden luukun edistämisestä sekä lupamenettelyitä koskevan lain säätämisestä
- Sädettäisiin uutta ja yhdistettäisiin eri lakeihin sisältyvää sääntelyä ympäristöasioiden käsittelystä – ympäristösääntelyssä usein tarve täydentää yleislainsäädäntöä
- Vahvistettaisiin ennakkollista ohjausta, viranomaisten yhteistyötä, käsittelyaikaa koskevaa arviota ja digitaalisuutta – lisää käsittelyn kokonaisvaltaisuutta ja läpinäkyvyyttä
- Sädettäisiin vihreän siirtymän etusijamenettelyn jatkamisesta ja laajentamisesta 2027–2030 sekä eräiden EU-hankkeiden tätä vastaavasta etusijasta
- Laajennettaisiin eräiden lupahakemusten yhteiskäsittelyä – ”yksi päätös, yksi valitus”
- Sädettäisiin EU-säädösten mukaisesta yhteyspisteviranomaisesta ja sen keskeisistä tehtävistä
- Sädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston ja Tukesin eräiden lupien yhteensovittamisesta (nykyinen erillinen yhteensovittamislaki ”tiivistettynä”)
- Lupa- ja valvontaviraston toimintamallityö ehdotusten toimeenpanoon on jo käynnissä

Muu lainsäädäntö

Luonnonsuojelulaki

- YVA-menettelyn ja Natura-arvioinnin yhteensovittamista edistettäisiin vahvistamalla pääsääntöä Natura-arvioinnin toteuttamisesta YVA-menettelyn yhteydessä
 - Pääsäännöstä voitaisiin poiketa ainoastaan erityisestä syystä – RED III –direktiivin hankkeiden osalta tehtävä aina yhdessä
- Natura 2000 –alueiden lausuntomenettelyn tiivistäminen
 - Lupa- ja valvontavirastolta ei pyydettäisi Natura-arvioinnista nykyisen kaltaista lausuntoa, mikäli se olisi itse samalla toimivaltainen lupaviranomainen
 - Olennaisten näkökohtien huomioimisen tulisi viraston sisällä lähtökohtaisesti perustua kirjalliseen muotoon
 - Esitetään Natura 2000 -arvioinnin edellyttämän viranomaisen antamisen määräajan lyhentämistä 6 kk >> 3 kk

Muu lainsäädäntö

YVA-laki I

- **22 a § YVA-selostuksen ja lupahakemuksen yhteiskuuleminen**
 - Soveltamisalaa laajennettaisiin hankkeisiin ja hankkeita koskeviin muutoksiin, joissa arviointiselostus ja LVV:n ratkaistavaksi kuuluva lupahakemus ovat vireillä samaan aikaan
 - Kuulemisten yhdistäminen olisi edelleenkin vapaaehtoista – asiasta tulee järjestää YVA-lain 8 §:ssä tarkoitettu ennakoneuvottelu
- **3 § Hankkeesta vastaavan aloite YVA-menettelyn käynnistämisestä ilman yksittäistapauspäätöstä**
 - Tilanteet, joissa YVA-menettelyn tarve ilmeinen – nopeuttaa prosessia
 - Järjestettävä YVA-lain 8 §:ssä tarkoitettu ennakoneuvottelu, jossa hankkeesta vastaava ja viranomainen sopivat menettelyn aloittamisesta
 - Viranomainen voi ohjata hankkeen YVA-lain 3.3 §:ssä tarkoitettuun päätöksentekomenettelyyn

Muu lainsäädäntö

YVA-laki II

- **36 § YVA-menettelyn soveltamatta jättäminen valtioneuvoston päätöksellä**
 - YVA-direktiivin 2(4) artiklan mahdollistama tapauskohtainen poikkeus
 - Soveltuu hankkeisiin, joiden osalta arviointimenettely olisi mahdotonta toteuttaa hankkeen kiireellisyydestä johtuen vaarantamatta hankkeen tarkoitusta - ei sovellu hankkeisiin, joihin sovelletaan valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevia YVA-lain säännöksiä
 - Asian ratkaiseminen kuuluisi sen luonteesta johtuen valtioneuvoston yleisistunnolle
- **Hankeluettelo –tuulivoimaloiden kokorajan alentaminen 10:stä 5:een kappaleeseen**
 - Toteutettaisiin hallitusohjelmakirjaus tuulivoimahankkeiden YVA-rajan laskemisesta kattamaan kaikki teolliset hankkeet
 - Tuulivoimalahankkeiden kokonaistehon rajana säilyisi 45 MW
- **Esityksen valmistelun yhteydessä esitetään muutoksia myös YVA-asetukseen**
 - Tarkennuksia YVA-ohjelman sisältövaatimusten kohdentamiseen merkittäviin ympäristövaikutuksiin

Kiitos

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU